

คำแนะนำกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุน

พ.ศ. 2544

.....

เงินลงทุนเป็นสินทรัพย์ที่สหกรณ์ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์ให้ได้รับผลตอบแทนในรูปของรายได้ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งการลงทุนของสหกรณ์มีทั้งการลงทุนในระยะสั้น และระยะยาว รวมทั้งลงทุนในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาดและไม่อยู่ในความต้องการของตลาด ทั้งนี้ การลงทุนดังกล่าวของสหกรณ์ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 อย่างไรก็ตามเมื่อสหกรณ์นำเงินไปลงทุนก็จะมีปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่การจ่ายเงินเพื่อลงทุน การรับรายได้จากการลงทุน การปรับมูลค่าเงินลงทุน ตลอดจนการจำหน่ายเงินลงทุน ดังนั้น เพื่อให้วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนของสหกรณ์เป็นไปโดยถูกต้อง เหมาะสม และปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน อาศัยอำนาจตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ข้อ 5 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จึงให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุน โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความหมาย

ส่วนที่ 2 วิธีปฏิบัติทางบัญชี

ส่วนที่ 3 การแสดงรายการในงบการเงินและการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบ
งบการเงิน

ส่วนที่ 4 ตัวอย่างการปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุน

ส่วนที่ 1 / ความหมาย

เงินลงทุน หมายถึง หลักทรัพย์ตามประกาศของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติที่สหกรณ์ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รับประโยชน์ในรูปของรายได้ (เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล) หรือในรูปของประโยชน์อย่างอื่นที่สหกรณ์ได้รับ (เช่น ประโยชน์ที่จะได้รับจากความสัมพันธ์ทางการค้า) ทั้งนี้ อาจเป็นเงินลงทุนที่สหกรณ์ตั้งใจถือไว้ชั่วคราวและอาจจะขายเมื่อมีความต้องการเงินสดหรือตั้งใจถือไว้เป็นระยะเวลานานเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนก็ได้ อย่างไรก็ตาม เงินลงทุนไม่ให้นำหมายรวมถึงสินค้าคงเหลือที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ที่สหกรณ์ซื้อมาเพื่อขายหรือใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานของสหกรณ์

เงินลงทุนระยะสั้น หมายถึง หลักทรัพย์ตามประกาศของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติที่สหกรณ์ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รับประโยชน์ในรูปของรายได้หรือประโยชน์อย่างอื่น และเป็นหลักทรัพย์ที่สหกรณ์ตั้งใจถือไว้ชั่วคราว จะขายเมื่อมีความต้องการเงินสด รวมทั้งส่วนของเงินลงทุนระยะยาวที่ครบกำหนดไถ่ถอนภายในรอบหนึ่งปีบัญชีถัดไป

เงินลงทุนระยะยาว หมายถึง หลักทรัพย์ตามประกาศของคณะกรรมการพัฒนาการ
สหกรณ์แห่งชาติที่สหกรณ์ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รับประโยชน์ในรูปของรายได้หรือประโยชน์
อย่างอื่น และเป็นหลักทรัพย์ที่สหกรณ์ตั้งใจถือไว้เป็นระยะเวลานานเกินกว่า 1 ปี รวมถึงเงินลงทุนที่ไม่มี
กำหนดอายุไถ่ถอน

เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด หมายถึง หลักทรัพย์หรือเงินลงทุนที่มีการ
ซื้อ-ขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือตลาดหลักทรัพย์อื่นที่มีการเผยแพร่ราคาต่อสาธารณชน

เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด หมายถึง เงินลงทุนทั่วไปที่ไม่มีการซื้อ-
ขายกันในตลาดหลักทรัพย์ เช่น หุ้นชุมนุมสหกรณ์ หุ้นบริษัทสหประกันชีวิต เป็นต้น

มูลค่ายุติธรรม หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนทรัพย์สินกันหรือ
อาจหมายถึงราคาเสนอซื้อหรือราคาปิดของหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือตลาด
หลักทรัพย์อื่นที่เผยแพร่ต่อสาธารณชนในแต่ละวัน

ราคาทุนหรือราคาตามบัญชี หมายถึง จำนวนเงินทั้งสิ้นที่สหกรณ์จ่ายไปเพื่อให้ได้มา
ซึ่งเงินลงทุนนั้น ได้แก่ ราคาจ่ายซื้อเงินลงทุน ค่านายหน้า ค่าธรรมเนียม และค่าภาษีอากร เป็นต้น

ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน หมายถึง ส่วนต่างที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่า
เงินลงทุนระหว่างราคาทุนหรือราคาตามบัญชีกับมูลค่ายุติธรรมของหลักทรัพย์

กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น หมายถึง ส่วนต่างระหว่างราคาตาม
บัญชีรวม (ราคาทุนรวม) ของเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดที่ต่ำกว่าหรือสูงกว่ามูลค่ายุติธรรม
รวมของเงินลงทุนนั้น ซึ่งถือเป็นส่วนเกินทุนหรือส่วนต่ำกว่าทุนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุน
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นนี้ให้ตั้งบัญชีพักไว้จนกว่าจะจำหน่ายเงินลงทุนนั้นได้จึงจะรับรู้
ส่วนต่างนั้นเป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน

ราคาทุนรวม หมายถึง ราคาทุนของหลักทรัพย์ทุกหน่วย ทุกประเภทรวมกัน

ราคาตลาดรวม หมายถึง จำนวนเงินที่อาจได้รับการขายหลักทรัพย์ทุกหน่วย ทุก
ประเภทรวมกัน

ส่วนที่ 2 / วิธีปฏิบัติทางบัญชี

1. การนำเงินไปลงทุน

กรณีที่สหกรณ์นำเงินไปลงทุนไม่ว่าจะเป็นเงินลงทุนประเภทใดหรือลักษณะใด ภายใต้บทบัญญัติ
ในมาตรา 62 ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีด้วยราคาทุน ดังนี้

เดบิต บัญชีเงินลงทุน xxx
 เครดิต บัญชีเงินสด/เงินฝากธนาคาร
 (ตามแต่กรณี) xxx

2. การรับผลตอบแทนจากการลงทุน

เมื่อสหกรณ์ได้รับผลประโยชน์จากเงินลงทุนทั้งในรูปของรายได้ เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล เป็นต้น ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีเงินสด/เงินฝากธนาคาร (ตามแต่กรณี) xxx
 เครดิต บัญชีผลตอบแทนจากการลงทุน xxx

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี หากสหกรณ์ยังไม่ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนและสหกรณ์สามารถคำนวณหาผลตอบแทนที่พึงได้รับตามระยะเวลาในการลงทุนได้ โดยคำนวณจากอัตราผลตอบแทนที่ได้มีการกำหนดสำหรับเงินลงทุนนั้น ๆ ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต บัญชีผลตอบแทนจากการลงทุนค้างรับ xxx
 เครดิต บัญชีผลตอบแทนจากการลงทุน xxx

อย่างไรก็ตาม การลงทุนในบางลักษณะไม่สามารถคำนวณหาผลตอบแทนที่พึงได้รับได้ เช่น เงินปันผลซึ่งจะได้รับผลตอบแทนเท่าใดขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของกิจการที่สหกรณ์นำเงินไปลงทุน เป็นต้น ให้รับรู้รายได้เมื่อได้รับแจ้งผลตอบแทนที่จะได้รับ

3. การตีราคาและการปรับมูลค่าเงินลงทุน ณ วันสิ้นปีทางบัญชี

3.1 การตีราคาเงินลงทุน ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ให้สหกรณ์ตีราคาเงินลงทุน ดังนี้

- μ เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดหลักทรัพย์ ให้ตีราคาตามมูลค่ายุติธรรม
- μ เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดหลักทรัพย์ ให้ตีราคาตามราคาทุน

3.2 การปรับมูลค่าเงินลงทุน ณ วันสิ้นปีทางบัญชี

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี หากมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดหลักทรัพย์แตกต่างจากราคาทุน ผลต่างที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนดังกล่าวให้ทำการปรับมูลค่าเงินลงทุนและโดยที่เงินลงทุนของสหกรณ์เป็นเงินลงทุนในลักษณะเผื่อขาย ดังนั้น การปรับมูลค่าเงินลงทุนจึงบันทึกไว้ในบัญชี “ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน” กับบัญชี “กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น” ซึ่งบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นนี้จะตั้งเป็นบัญชีพักไว้จนกว่าจะจำหน่ายเงินลงทุนได้จึงจะรับรู้เป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนในปีที่จำหน่ายเงินลงทุนได้ สำหรับวิธีปฏิบัติในการปรับมูลค่าเงินลงทุนทำได้โดย

3.2.1 กรณีราคาทุนสูงกว่ามูลค่ายุติธรรม

ผลต่างที่คำนวณได้ถือเป็นส่วนต่ำกว่าทุนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุน ซึ่งถือเป็นผลขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงให้ตั้งพักไว้ในบัญชี “กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น” ซึ่งจะต้องบันทึกการคู่กับบัญชี “ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน” ดังนี้

เดบิต	บัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	xxx
	เครดิต บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	xxx

3.2.2 กรณีราคาทุนต่ำกว่ามูลค่ายุติธรรม

ผลต่างที่คำนวณได้ถือเป็นส่วนเกินทุนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุน ซึ่งถือเป็นผลกำไรที่ยังไม่เกิดขึ้นให้ตั้งพักไว้ในบัญชี “กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น” กับบัญชี “ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน” เช่นเดียวกัน แต่วิธีปฏิบัติทางบัญชีเป็นไปในทางตรงกันข้าม ดังนี้

เดบิต	บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	xxx
	เครดิต บัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	xxx

จากทั้งสองกรณีข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทั้งบัญชี “กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น” และบัญชี “ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน” อาจมียอดดุลทั้งทางด้านเดบิต และด้านเครดิต ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับส่วนต่างที่เกิดขึ้นระหว่างราคาทุนกับมูลค่ายุติธรรม

4. การจำหน่ายเงินลงทุน

เมื่อสหกรณ์จำหน่ายเงินลงทุนได้ ให้สหกรณ์โอนปิดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุนเฉพาะส่วนที่จำหน่ายได้ทั้งหมดเพื่อคำนวณหาผลกำไรหรือขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุน ดังนี้

4.1 กรณีเงินลงทุนที่จำหน่ายได้มีผลกำไรที่ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งได้มีการตั้งพักบัญชีไว้ในบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นทางด้านเครดิต กับบัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุนทางด้านเดบิต ให้บันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต	บัญชีเงินสด/เงินฝากธนาคาร (ตามแต่กรณี)	xxx
	บัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	xxx
	บัญชีขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุน	
	(กรณีมีผลขาดทุนจากการจำหน่าย)	xxx
เครดิต	บัญชีเงินลงทุน (ราคาทุน)	xxx
	บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	xxx
	บัญชีกำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุน	
	(กรณีมีผลกำไรจากการจำหน่าย)	xxx

4.2 กรณีเงินลงทุนที่จำหน่ายได้มีผลขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งได้มีการตั้งพักบัญชีไว้ในบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นทางด้านเดบิต กับบัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุนทางด้านเครดิต ให้บันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต บัญชีเงินสด/เงินฝากธนาคาร (ตามแต่กรณี)	xxx
บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	xxx
บัญชีขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุน	
(กรณีมีผลขาดทุนจากการจำหน่าย)	xxx
เครดิต บัญชีเงินลงทุน (ราคาทุน)	xxx
บัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	xxx
บัญชีกำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุน	
(กรณีมีผลกำไรจากการจำหน่าย)	xxx

5. การตัดจำหน่ายเงินลงทุน

ในกรณีกิจการที่สหกรณ์นำเงินไปลงทุนเกิดล้มละลายหรือมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่นอนที่จะไม่ได้รับคืน ให้สหกรณ์ตัดจำหน่ายเงินลงทุนโดยโอนปิดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุนนั้นและรับรู้ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยบันทึกไว้ในบัญชี “ขาดทุนจากการตัดจำหน่ายเงินลงทุน” ดังนี้

5.1 เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด ให้ตัดจำหน่ายโดยโอนปิดบัญชี “เงินลงทุน” ไปยังบัญชี “ขาดทุนจากการตัดจำหน่ายเงินลงทุน” ด้วยจำนวนเงินตามราคาทุนของเงินลงทุนที่สหกรณ์มีอยู่ในกิจการที่ล้มละลายนั่น บันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีขาดทุนจากการตัดจำหน่ายเงินลงทุน	xxx
เครดิต บัญชีเงินลงทุน	xxx

5.2 เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด ให้ตัดจำหน่ายโดยโอนปิดบัญชีที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งได้แก่ บัญชีเงินลงทุน บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน (ตามจำนวนเงินที่ได้มีการตั้งพักไว้สำหรับเงินลงทุนในกิจการที่ล้มละลายหรือเลิกกิจการนั้น) และบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ไปยังบัญชี “ขาดทุนจากการตัดจำหน่ายเงินลงทุน” โดยจะต้องพิจารณาว่าเงินลงทุนในกิจการที่ล้มละลายนั่น สหกรณ์ได้มีการปรับมูลค่าเพื่อให้จำนวนเงินตามบัญชีเป็นไปตามมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนนั้น ๆ ไว้ ตามกรณีใดดังต่อไปนี้

μ กรณีที่ได้มีการปรับมูลค่าลดลงให้เท่ากับมูลค่ายุติธรรม ซึ่งได้ทำการปรับมูลค่าโดยบันทึกบัญชีไว้ตามข้อ 3.2.1 การตัดจำหน่ายเงินลงทุน บันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	xxx
บัญชีขาดทุนจากการตัดจำหน่ายเงินลงทุน	xxx

เครดิต บัญชีเงินลงทุน (ราคาทุน)	xxx
บัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุน ที่ยังไม่เกิดขึ้น	xxx

μ กรณีที่ได้มีการปรับมูลค่าเพิ่มขึ้นให้เท่ากับมูลค่ายุติธรรม ซึ่งได้ทำการปรับมูลค่า
โดยบันทึกบัญชีไว้ตามข้อ 3.2.2 การตัดจำหน่ายเงินลงทุน บันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต บัญชีกำไร (ขาดทุน)	
จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	xxx
บัญชีขาดทุนจากการตัดจำหน่ายเงินลงทุน	xxx
เครดิต บัญชีเงินลงทุน (ราคาทุน)	xxx
บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	xxx

อนึ่ง ในภายหลังหากสหกรณ์ได้รับคืนเงินจากเงินลงทุนที่สหกรณ์ได้ตัดจำหน่าย
ออกจากบัญชีแล้ว ไม่ว่าจะได้รับคืนทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนก็ตาม ให้สหกรณ์บันทึกจำนวนเงินที่ได้รับ
คืนนั้น บันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต บัญชีเงินสด/เงินฝากธนาคาร (ตามแต่กรณี)	xxx
เครดิต บัญชีรายได้จากเงินลงทุนที่ได้รับคืน	xxx

ส่วนที่ 3 / การแสดงรายการในงบการเงินและการเปิดเผย ข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

การแสดงรายการในงบการเงิน

บัญชีเงินลงทุน

แสดงรายการในงบดุลโดยแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เงินลงทุน
ระยะสั้น และเงินลงทุนระยะยาว ตามความหมายที่ได้กล่าวข้างต้น
และแสดงรายละเอียดในหมายเหตุประกอบงบการเงิน แยกเป็น
เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดและเงินลงทุนที่ไม่อยู่ใน
ความต้องการของตลาด

บัญชีผลตอบแทนจากการลงทุน

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุน ภายใต้หัวข้อรายได้หรือรายได้อื่น
(แล้วแต่กรณี)

บัญชีผลตอบแทนจากการ ลงทุนค้างรับ

แสดงรายการในงบดุล ภายใต้หัวข้อสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นสินทรัพย์
หมุนเวียนอื่น

บัญชีกำไร (ขาดทุน) จาก เงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	แสดงรายการในงบดุลเป็นส่วนทุนของสหกรณ์โดยในกรณีที่แสดงผล ขาดทุนให้แสดงตัวเลขไว้ในวงเล็บ
บัญชีค่าเผื่อการปรับ มูลค่าเงินลงทุน	แสดงรายการไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นรายการบวก หรือหักมูลค่าตามบัญชีของเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด
บัญชีกำไร (ขาดทุน) จาก การจำหน่ายเงินลงทุน	แสดงรายการในงบกำไรขาดทุน โดยในกรณีที่แสดงผลกำไรให้แสดง รายการภายใต้หัวข้อรายได้หรือรายได้อื่น (แล้วแต่กรณี) และกรณีที่ เป็นผลขาดทุนให้แสดงรายการภายใต้หัวข้อค่าใช้จ่ายหรือค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน (แล้วแต่กรณี) สำหรับกรณีที่มิกำไรหรือขาดทุนจากการ จำหน่ายเงินลงทุนเป็นจำนวนเงินมากอย่างมีสาระสำคัญ ให้แสดง รายการไว้เป็นรายการพิเศษ
บัญชีขาดทุนจากการ ตัดจำหน่ายเงินลงทุน	แสดงรายการในงบกำไรขาดทุนภายใต้หัวข้อค่าใช้จ่ายหรือค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน (แล้วแต่กรณี) สำหรับกรณีที่ขาดทุนจากการตัดจำหน่ายมีจำนวนเงินมากอย่างมี สาระสำคัญ ให้แสดงรายการไว้เป็นรายการพิเศษ
บัญชีรายได้จากเงินลงทุน ที่ได้รับคืน	แสดงรายการในงบกำไรขาดทุน ภายใต้หัวข้อรายได้หรือรายได้อื่น (แล้วแต่กรณี)

การเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

1. ให้เปิดเผยนโยบายการบัญชีเกี่ยวกับการตีราคาเงินลงทุนและการรับรู้การเปลี่ยนแปลง
มูลค่าของเงินลงทุน ตลอดจนการรับรู้รายได้จากการจำหน่ายเงินลงทุน
2. ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าเงินลงทุนทั้งเงินลงทุนระยะสั้นและเงินลงทุนระยะยาว ดังนี้
 - 2.1 เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด

ให้เปิดเผยมูลค่าของหน่วยลงทุนแต่ละหน่วยในราคาทุน และมูลค่ายุติธรรม
ตลอดจนเปิดเผยราคาทุนรวมของเงินลงทุนบวกหรือหักด้วยค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน พร้อมทั้งแสดง
ยอดรวม
 - 2.2 เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด

ให้เปิดเผยมูลค่าของหน่วยลงทุนแต่ละหน่วยในราคาทุน และราคาทุนรวมของ
เงินลงทุน

3. ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยเปิดเผยให้ทราบถึงจำนวนเงินต้นงวด การเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวด และจำนวนเงินคงเหลือในวันสิ้นปีทางบัญชี

4. ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการตัดจำหน่ายเงินลงทุนออกจากบัญชี โดยเปิดเผยให้ทราบถึงชื่อหน่วยลงทุน ราคาทุน ผลขาดทุนจากการตัดจำหน่าย และสาเหตุที่ตัดจำหน่ายเงินลงทุนนั้น

ส่วนที่ 4 / ตัวอย่างการปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุน

ตัวอย่างที่ 1

ในระหว่างปี 2543 สหกรณ์ได้ลงทุนระยะสั้นโดยซื้อหุ้นของบริษัทเงินทุนมั่นคง (มหาชน) จำกัด จำนวน 100 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท และซื้อพันธบัตรรัฐบาลมูลค่า 10,000 บาท ซึ่งมีกำหนดไถ่ถอน 2 ปี

ปรากฏว่า ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 ซึ่งเป็นวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ หุ้นของบริษัทเงินทุนมั่นคง (มหาชน) จำกัด มีมูลค่ายุติธรรมเพียงหุ้นละ 90 บาท

วิธีปฏิบัติทางบัญชี

ณ วันสิ้นปีทางบัญชีให้สหกรณ์ปรับมูลค่าเงินลงทุนของบริษัทเงินทุนมั่นคง (มหาชน) จำกัด ให้มีมูลค่าเท่ากับมูลค่ายุติธรรม ดังนี้

ราคาทุน	100 x 100	=	10,000	บาท
มูลค่ายุติธรรม	100 x 90	=	<u>9,000</u>	บาท
ผลต่าง		=	<u>1,000</u>	บาท

บันทึกบัญชีเพื่อปรับมูลค่าเงินลงทุน ดังนี้

เดบิต บัญชีกำไร (ขาดทุน)

จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น 1,000

เครดิต บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน 1,000

การเปิดเผยข้อมูล

. งบดุล (บางส่วน)

สหกรณ์.....จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543

		<u>ปี 2543</u>
	<u>หมายเหตุ</u>	<u>(บาท)</u>
สินทรัพย์		
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	2	
.....		
.....		
เงินลงทุนระยะสั้น	3	9,000
.....		
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		
พันธบัตรรัฐบาล		10,000
.....		
รวมสินทรัพย์		
หนี้สินและทุนของสหกรณ์		
หนี้สินหมุนเวียน		
.....		
.....		
ทุนของสหกรณ์		
.....		
.....		
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ		
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น		(1,000)
.....		
รวมทุนของสหกรณ์		
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์		

. หมายเหตุประกอบงบการเงิน (บางส่วน)

1. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

-
-
- เงินลงทุนระยะสั้น / เงินลงทุนระยะยาว ที่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาด แสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม ทั้งนี้สหกรณ์รับรู้การเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินลงทุนเป็นกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยแสดงเป็นรายการแยกต่างหากในส่วนทุนของสหกรณ์ และจะรับรู้เป็นรายได้ หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนเมื่อสหกรณ์ได้จำหน่ายเงินลงทุนนั้น สำหรับเงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดแสดงด้วยราคาทุน

2. เงินสดและเงินฝากธนาคาร

.....

3. เงินลงทุนระยะสั้น ประกอบด้วย

	ปี 2543	
	ราคาทุน	มูลค่ายุติธรรม
เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด		
หุ้นบริษัทเงินทุนมั่นคง (มหาชน) จำกัด	10,000	9,000
หัก ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	<u>1,000</u>	
	<u>9,000</u>	

ตัวอย่างที่ 2

จากตัวอย่างที่ 1 ในปีต่อมา คือ ปี 2544 สหกรณ์ลงทุนเพิ่มเติม โดยซื้อหุ้นบริษัทเงินทุนสินเจริญ (มหาชน) จำกัด จำนวน 100 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท ปรากฏว่า ณ วันสิ้นปีทางบัญชีหุ้นบริษัทเงินทุนมั่นคง (มหาชน) จำกัด มีมูลค่ายุติธรรมหุ้นละ 110 บาท และหุ้นบริษัทเงินทุนสินเจริญ (มหาชน) จำกัด มีมูลค่ายุติธรรม เพียงหุ้นละ 80 บาท

วิธีปฏิบัติทางบัญชี

ณ วันสิ้นปีทางบัญชีให้สหกรณ์ปรับมูลค่าเงินลงทุนของสถาบันการเงินทั้ง 2 แห่ง ให้มีมูลค่าเท่ากับมูลค่ายุติธรรม ดังนี้

ชื่อบริษัท	ราคาทุน	มูลค่ายุติธรรม	ผลต่าง
บริษัทเงินทุนมั่นคง จำกัด	10,000	11,000	1,000
บริษัทเงินทุนสินเจริญ จำกัด	<u>10,000</u>	<u>8,000</u>	<u>(2,000)</u>
รวม	<u>20,000</u>	<u>19,000</u>	<u>(1,000)</u>

กรณีเช่นนี้ไม่ต้องทำการปรับปรุงรายการขาดทุนจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นเพิ่มเติมแต่อย่างใด เนื่องจากในบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ได้มีการตั้งพักขาดทุนจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นไว้ในบัญชีแล้ว จำนวน 1,000 บาท โดยเป็นยอดคงเหลือเท่ากับจำนวนที่คำนวณได้พอดี

นอกจากนี้ โดยที่พันธบัตรรัฐบาลมีกำหนดไถ่ถอนภายใน 2 ปี คือ ในปี 2545 ซึ่งเป็นปีถัดไปจึงเป็นเงินลงทุนที่มีกำหนดไถ่ถอนภายในหนึ่งปี ดังนั้น การแสดงรายการในงบดุลจึงให้แสดงรายการไว้เป็นเงินลงทุนระยะสั้น

การเปิดเผยข้อมูล

. งบดุล (บางส่วน)

สหกรณ์.....จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 และ 2543

		<u>ปี 2544</u>	<u>ปี 2543</u>
	<u>หมายเหตุ</u>	<u>(บาท)</u>	<u>(บาท)</u>
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	2		
.....			
.....			
เงินลงทุนระยะสั้น	3	29,000	9,000
.....			
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน			
พันธบัตรรัฐบาล			10,000
.....			
รวมสินทรัพย์			

หนี้สินและทุนของสหกรณ์

หนี้สินหมุนเวียน

.....		
.....		
ทุนของสหกรณ์		
.....		
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ		
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	(1,000)	(1,000)
.....		
รวมทุนของสหกรณ์	<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	<u>.....</u>	<u>.....</u>

. หมายเหตุประกอบงบการเงิน (บางส่วน)

1. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

-
- เงินลงทุนระยะสั้นที่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาด แสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม ทั้งนี้สหกรณ์รับรู้การเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินลงทุนเป็นกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยแสดงเป็นรายการแยกต่างหากในส่วนทุนของสหกรณ์ และจะรับรู้เป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนเมื่อสหกรณ์ได้จำหน่ายเงินลงทุนนั้น สำหรับเงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด แสดงด้วยราคาทุน

2. เงินสดและเงินฝากธนาคาร

.....

3. เงินลงทุนระยะสั้น ประกอบด้วย

	ปี 2544		ปี 2543	
	ราคาทุน	มูลค่า	ราคาทุน	มูลค่า
		ยุติธรรม		ยุติธรรม
เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด				
หุ้นบริษัทเงินทุนมั่นคง (มหาชน) จำกัด	10,000	11,000	10,000	9,000
หุ้นบริษัทเงินทุนสิ่งเจริญ (มหาชน) จำกัด	<u>10,000</u>	8,000		
รวม	<u>20,000</u>			

หัก ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	<u>1,000</u>	<u>1,000</u>
	<u>19,000</u>	<u>9,000</u>
เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด		
พันธบัตรรัฐบาล	<u>10,000</u>	
รวมเงินลงทุนระยะสั้น	<u>29,000</u>	

ตัวอย่างที่ 3

จากตัวอย่างที่ 1 ในปีต่อมาคือ ปี 2544 สหกรณ์ลงทุนเพิ่มเติมโดยซื้อหุ้นบริษัทเงินทุนสินเจริญ (มหาชน) จำกัด จำนวน 100 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท ปรากฏว่า ณ วันสิ้นปีทางบัญชีหุ้นบริษัทเงินทุนมั่นคง (มหาชน) จำกัด มีมูลค่ายุติธรรมหุ้นละ 110 บาท และหุ้นบริษัทเงินทุนสินเจริญ (มหาชน) จำกัด มีมูลค่ายุติธรรมหุ้นละ 120 บาท

วิธีปฏิบัติทางบัญชี

ณ วันสิ้นปีทางบัญชีให้สหกรณ์ปรับมูลค่าเงินลงทุนของสถาบันการเงินทั้ง 2 แห่ง ให้มีมูลค่าเท่ากับมูลค่ายุติธรรม ดังนี้

ชื่อบริษัท	ราคาทุน	มูลค่ายุติธรรม	ผลต่าง
บริษัทเงินทุนมั่นคง จำกัด	10,000	11,000	1,000
บริษัทเงินทุนสินเจริญ จำกัด	<u>10,000</u>	<u>12,000</u>	<u>2,000</u>
รวม	<u>20,000</u>	<u>23,000</u>	<u>3,000</u>

กรณีนี้มีกำไรจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น 3,000 บาท แต่เนื่องจากในบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นได้มีการตั้งพักไว้ โดยมียอดคงเหลือเป็นขาดทุนจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจำนวน 1,000 บาท ดังนั้น จึงปรับปรุงบัญชีให้บัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นเป็นจำนวน 4,000 บาท เพื่อให้บัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นแสดงยอดคงเหลือเป็นกำไรตามจำนวนที่คำนวณได้ จำนวน 3,000 บาท บันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	4,000
เครดิต บัญชีกำไร (ขาดทุน)	
จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	4,000

สำหรับพันธบัตรรัฐบาลซึ่งมีกำหนดไถ่ถอนภายใน 2 ปี คือ ในปี 2545 ซึ่งเป็นปีถัดไป จึงเป็นเงินลงทุนที่มีกำหนดไถ่ถอนภายในหนึ่งปี การแสดงรายการในงบดุลจึงแสดงรายการไว้เป็นเงินลงทุนระยะสั้น

การเปิดเผยข้อมูล

. งบดุล (บางส่วน)

สหกรณ์.....จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 และ 2543

		<u>ปี 2544</u>	<u>ปี 2543</u>
	<u>หมายเหตุ</u>	<u>(บาท)</u>	<u>(บาท)</u>
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	2		
.....			
.....			
เงินลงทุนระยะสั้น	3	33,000	9,000
.....		<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		<u>.....</u>	<u>.....</u>
พันธบัตรรัฐบาล			10,000
.....		<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวมสินทรัพย์		<u>.....</u>	<u>.....</u>
หนี้สินและทุนของสหกรณ์			
หนี้สินหมุนเวียน			
.....			
.....			
ทุนของสหกรณ์			
.....			
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ			
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น		(3,000)	(1,000)
.....			
รวมทุนของสหกรณ์		<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์		<u>.....</u>	<u>.....</u>

. หมายเหตุประกอบงบการเงิน (บางส่วน)

1. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

-
- เงินลงทุนระยะสั้นที่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาด แสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม ทั้งนี้สหกรณ์รับรู้การเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินลงทุนเป็นกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยแสดงเป็นรายการแยกต่างหากในส่วนทุนของสหกรณ์ และจะรับรู้เป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนเมื่อสหกรณ์ได้จำหน่ายเงินลงทุนนั้น สำหรับเงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด แสดงด้วยราคาทุน

2. เงินสดและเงินฝากธนาคาร

3. เงินลงทุนระยะสั้น ประกอบด้วย

	ปี 2544		ปี 2543	
	ราคาทุน	มูลค่า ยุติธรรม	ราคาทุน	มูลค่า ยุติธรรม
เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด	10,000	11,000	10,000	9,000
หุ้นบริษัทเงินทุนมั่นคง (มหาชน) จำกัด	<u>10,000</u>	12,000		
รวม	20,000			
 บวก หัก ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	 <u>3,000</u>		 <u>(1,000)</u>	
	<u>23,000</u>		<u>9,000</u>	
เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด				
พันธบัตรรัฐบาล	<u>10,000</u>			
รวมเงินลงทุนระยะสั้น	<u>33,000</u>			

ตัวอย่างที่ 4

จากตัวอย่างที่ 3 ในระหว่างปีต่อมา คือ ปี 2545 สหกรณ์ได้ขายหุ้นของบริษัทเงินทุนมั่นคง (มหาชน) จำกัด จำนวน 100 หุ้น ในราคาหุ้นละ 105 บาท

วิธีปฏิบัติทางบัญชี

ณ วันที่จำหน่ายเงินลงทุน ให้สหกรณ์พิจารณาว่ามีการตั้งพักบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นสำหรับเงินลงทุนที่จำหน่ายไว้ในบัญชีเป็นจำนวนเท่าใด จากนั้นให้โอนจำนวนเงินดังกล่าวออกจากบัญชีตามสัดส่วนของเงินลงทุนที่จำหน่ายออกไป พร้อมกับโอนปิดบัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุนตามสัดส่วนของเงินลงทุนที่จำหน่ายออกไปเช่นกัน เพื่อกำหนดหากกำไรหรือขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุน ซึ่งถือเป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ต่อไป

จากตัวอย่าง หุ้นของบริษัทเงินทุนมั่นคง (มหาชน) จำกัด มีราคาทุน 10,000 บาท มูลค่ายุติธรรม 11,000 บาท จึงมีกำไรจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นซึ่งได้มีการตั้งพักไว้ในบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น จำนวน 1,000 บาท ดังนั้น การจำหน่ายเงินลงทุนจึงบันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต บัญชีเงินสด	10,500
บัญชีกำไร (ขาดทุน)	
จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	1,000
เครดิต บัญชีเงินลงทุน	10,000
บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	1,000
บัญชีกำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุน	500

ตัวอย่างที่ 5

จากตัวอย่างที่ 3 ในระหว่างปีต่อมา คือ ปี 2545 บริษัทเงินทุนสินเจริญ (มหาชน) จำกัด ล้มละลาย ในวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์จึงตัดจำหน่ายเงินลงทุนในบริษัทดังกล่าวออกจากบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชี

โดยที่การลงทุนตามตัวอย่างเป็นการลงทุนในเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด และได้มีการปรับมูลค่าเงินลงทุนให้เป็นไปตามมูลค่ายุติธรรม โดยมีการปรับมูลค่าเพิ่มขึ้นให้เท่ากับมูลค่ายุติธรรม ซึ่งได้ทำการปรับมูลค่าโดยตั้งพักไว้ในบัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน และบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ตามตัวอย่างที่ 3 ดังนั้น การตัดจำหน่ายเงินลงทุนจึงโอนปิดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุนบริษัทสินเจริญ (มหาชน) จำกัด ทั้งหมด ซึ่งได้แก่ หุ้นของบริษัทเงินทุนสินเจริญ (มหาชน) จำกัด มีราคาทุน 10,000 บาท ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน 2,000 บาท และกำไรจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น 2,000 บาท ผลต่างถือเป็นขาดทุนจากการตัดจำหน่ายเงินลงทุน บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต บัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุน

ที่ยังไม่เกิดขึ้น 2,000

บัญชีขาดทุนจากการตัดจำหน่ายเงินลงทุน 10,000

เครดิต บัญชีเงินลงทุน 10,000

บัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน 2,000

ทั้งนี้ ให้ถือปฏิบัติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป และให้ใช้คำแนะนำนี้กับกลุ่มเกษตรกรโดยอนุโลม

ให้ไว้ ณ วันที่ 24 กันยายน 2544

(ลงชื่อ) **สุพัตรา ธนเสนีวัฒน์**

(นางสาวสุพัตรา ธนเสนีวัฒน์)

อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์